

A könyvtárak szerepe a települési közösségfejlesztő folyamatokban

Fehér Miklós

igazgató

Országos Széchényi Könyvtár
Könyvtári Intézet

Budapest, 2018. június 11.

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Közösség, közösségfejlesztés

A téma már régóta szerepel a szakmai körökben. **A könyvtárak válasza: művelődési autók (könyv, program, rendezvény, film és szakember egy eszközben)**

A könyvtárak mai válasza

- ✓ KSZR
- ✓ Könyvtármozi
- ✓ Könyvtár – közösségi tér, harmadik hely!
- ✓ Hídépítés. A hidakat biztos alapokra kell építeni.

Hogyan lehet a hidakat visszaépíteni?

A társadalmi bizalom erősítésével

Társadalom

Helyi társadalom

A könyvtár hiteles hely

A helyi társadalom fogalmáról (vázlatosan)

Helyi társadalma (maga a megnevezés utal erre) egy településnek (esetleg egy településrésznek) van.

A fogalom tehát első soron térbeniséget jelent: térben lokalizálható egységet.

„A település a társadalom térbeni megszerveződése” – mondja a településszociológia és a társadalomföldrajz.

A társadalom önmagát a térben a települések, településrészek formájában szervezi meg.

Kritériumok, amelyek együttes megléte esetén helyi társadalomról beszélhetünk

- ❑ Földrajzilag körülhatárolt tér (faluk, város, városrész)
- ❑ Viszonylag állandó (legalább másfél generáció!) és egy valamilyen lélekszámot meg nem haladó számosságú népesség
- ❑ Személyes kapcsolatok hálózata, azaz
 - információs hálózat
 - (helyi) gazdasági viszonyok hálója
 - (helyi) hatalmi struktúra, hatalmi hálózat

Kritériumok, amelyek együttes megléte esetén helyi társadalomról beszélhetünk

- Valamilyen közös történet, amelynek alapján létrejöhetnek a hagyományok, a helyi szokások
- Az előzőekre építve, azokból táplálkozva egy helyi érvényű érték- és normarend
- Mindezek alapján kialakult Mi-tudat, az összetartozás, az odatartozás érzése

A helyi társadalom közvetít!

Közvetít a nagy társadalom (makrostruktúra világa) és a mikrovilágok (egyén és kis csoportjai) között.

Az ember nem tud közvetlenül „viszonyulni” a társadalmi egészhez. A mindennapiságban az elsődleges kötődései kisközösségeihez (családja, baráti köre), majd települése helyi társadalmához kötik, és csak ezek közvetítésével a nagyobb egészhez. (Éppen azért, mert ezekben a kisközösségekben vannak jelen a személyes kapcsolatok.)

A „közvetítés” a helyi társadalom nagyon fontos működésbeni funkciója.

Milyen tartalmakat közvetít?

A helyi társadalom kényesen vigyáz arra, hogy a (helyi) társadalmi különbségek a mindennapi élet kultúrájában is megjelenjenek.

Tárgykultúra (épületek, kerítések, kertek, öltözködés, bútorok, lakberendezés, használati tárgyak)

Magatartáskultúra (köszönés, társas kapcsolatok, ünnepek)

Munkakultúra (az egyes munkakörökhöz kapcsolódó elvárt igények)

Politikai kultúra (a politikai nézetkülönbségek az alapértékeket nem írják felül)

Szellemi kultúra (pl. másság elfogadás, hagyományok, értékek, normák)

Milyen módon közvetít?

Elsősorban a helyi intézményekkel, köztük a KÖNYVTÁRral, mely az előzőekben felsorolt valamennyi kultúra tartalom közvetítésére kész és képes.

A könyvtár a társadalom értékeit, kulturális tartalmait úgy közvetíti a helyi társadalom tagjaihoz, hogy ezzel egyben a helyi igényeket és szükségleteket is kielégítse és csatornát nyisson a helyi vélemények javaslatok artikulálásához, társadalom felé történő közvetítéséhez.

A társadalmiasítás jelei a könyvtári törvényben, minőségmenedzsmentben

A települési könyvtárak számára törvényi előírás:

- ✓ a gyűjtemények és szolgáltatások olyan kialakítása, hogy azok biztosítsák az ismeretek tárgyilagos, sokoldalú közvetítését.
- ✓ a rendszeres nyitvatartásnak a felhasználók többsége számára megfelelő időpontban történő megszervezése
- ✓ a kulturális alapellátás kiterjesztésében való részvétel
- ✓ kulturális, közösségi és egyéb könyvtári programok szervezése
- ✓ a szolgáltatások könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe vevő szervezése.

Mindezek az elvárások, és a könyvtárak minősítési rendszere azt feltételezik, hogy a könyvtár a környezete hasznára, a mindenkori társadalmi igényeknek megfelelően, ezek tudatában működik. Rendszeresen méri a felhasználói igényeket és elégedettséget és működésében ezeket az ismereteket visszacsatolja.

„Vajon azt a hatalmas tudást, amelyet az emberiség birtokol, mi köti össze a jövő évezred állampolgárával?”

*Az összekötő láncszem:
a könyvtár.”*

Theodor Roszak, szociológus

könyvkötőnél

Milyenek a könyvtárak valójában?

Nyitvatartás

2013

3,63 nap / hét

19,45 óra / hét

2014

3,66 nap / hét

19,96 óra / hét

2015

3,89 nap / hét

20,68 óra / hét

2016

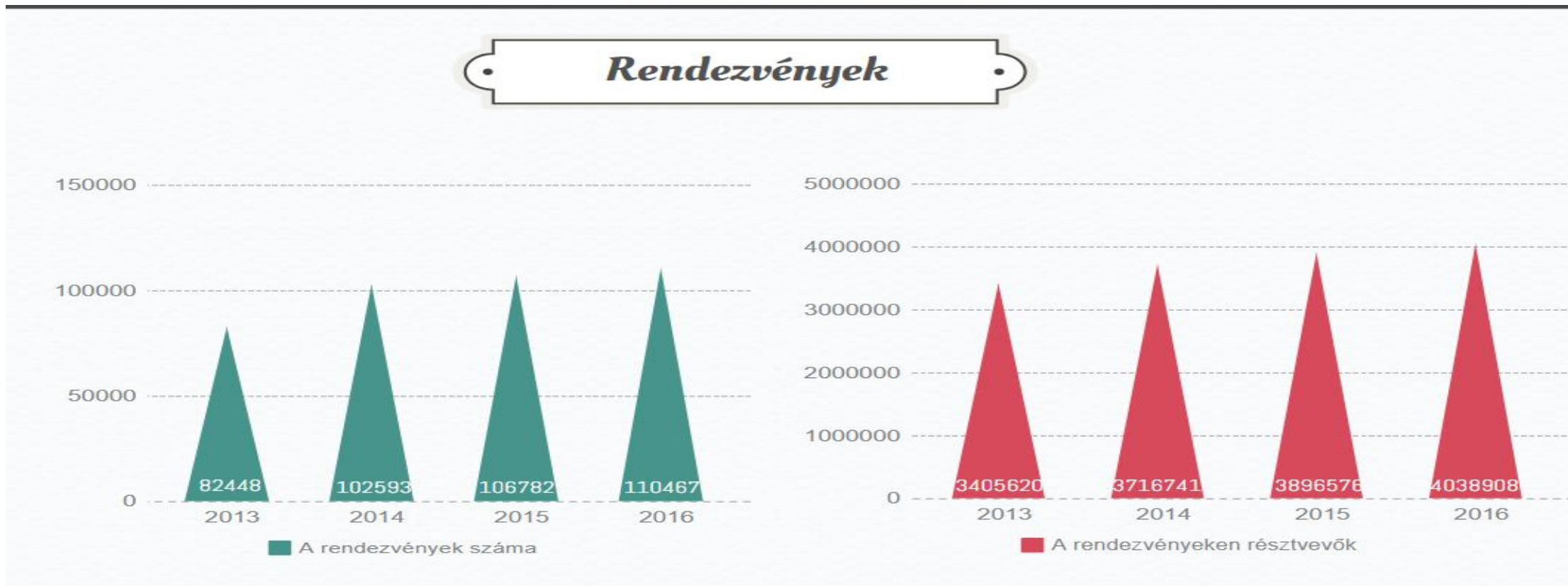
3,90 nap / hét

21,10 óra / hét

Az infografikát készítette: Bognár Noémi Erika

<http://ki.oszk.hu/content/infografika-2013-2016-k-z-tti-k-nyvt-ri-statisztikai-adatokb-l>

Milyenek a könyvtárak valójában?

Az infografikát készítette: Bognár Noémi Erika

<http://ki.oszk.hu/content/infografika-2013-2016-k-z-tti-k-nyvt-ri-statisztikai-adatokb-l>

A könyvtári rendszerről - számokban

KÖNYVTÁRAK TÍPUS SZERINT

✓ Nemzeti	1
✓ Országos szak	12
✓ Megyei hatókörű városi (fővárosi)	20
✓ További települési (felnőtt – gyerek)	3.352
✓ További szak	
☐ Felsőoktatási	173
☐ Iskolai	3.836
☐ Egészségügyi	59
☐ Egyházi	59
☐ Jogi, Börtön, Stb.	302

Összesen: 3.978 + 3.836 = **7.814** db.

Könyvtári funkciók, funkcióváltások

FUNKCIÓVÁLTÁS – Napjainkban már

- ✓ Gyűjtemény helyett/mellett → hozzáférés
- ✓ Kölcsönzés helyett/mellett → információ szolgáltatás
- ✓ Helyben használat helyett/mellett → távoli, 7/24 elérés

Új Funkciók

- ✓ A fenntartó, működtető közösség értékeinek felkarolása (helyismeret, közhasznú információ, helyi értéktár elemek, hungarikumok)
- ✓ Esélyegyenlőség, esélyteremtés
- ✓ Szociális funkció
- ✓ Élethosszig tanulás
- ✓ Ismeretátadás olvasáson kívüli formákkal (programok, rendezvények, beszélgetések, képzések)
- ✓ Személyes támogatás, kompetencia fejlesztés
- ✓ Minőség

Társadalmiasított Könyvtárak

A közösségnek ismernie kell, hogy miben segítheti a könyvtárat.

- Önkéntesség
- „Könyvtárért” elismerés átadása
- A hónap / év olvasója

A könyvtárnak ismernie kell, hogy miben segítheti a közösséget, a közösség szereplőit, az önkormányzati célokat

- Reklámfelületet biztosíthat
- Tájékoztathat
- Felmérést végezhet
- Összehasonlíthat, elemezhet
- Hírlevelet szerkeszthet, adhat közre
- Mozgósíthat
- Játékosíthat (gamification)
- Oktathat
- Nevelhet
- Mentálisan támogathat
- Identitást építhet
- Élharcosa lehet a fenntartható fejlődésnek

A könyvtár számos közösségi formációnak adhat otthont

- A közösség tagjai a magánéletüket önként megosztják egymással, segítik egymást, pénzüket és szabadidejüket a közösség javára fordítják.

A vitrinben az 1884-es kiadású Atlas der Alpenflora című, többkötetes kiadványból látható válogatás

Kutatók éjszakája

A könyvtár igényt teremt, ösztönöz – gyakorlati példák

Kisgyerekek

- gyermekkönyvek kölcsönzése
- „Biztos kezdet” program (könyvcsomag újszülötteknek)
- Helyszín biztosítása Ringató és zeneovi foglalkozásokhoz
- „Sünizene”
- „Babatorna”
- babaolvasójegy

Iskolás korosztály

- tankönyvek és nyelvkönyvek, tanulást segítő audiovizuális tartalmak szolgáltatása
- házi feladat elkészítésében segítséget nyújt a könyvtáros
- könyvtárhasználati óra
- könyvtári rajzverseny (pl. „Rajzvarázslat”)
- oktatás internethasználatról (pl. „Biztonságos internet”)
- pályaválasztási tanácsadó tizenéveseknek (pl. „Mi leszek, ha nagy leszek?” program)
- szövegértés-fejlesztés (pl. „Mi-értünk”)
- olvasótáborok
- információs műveltség tanfolyam
- diákok közösségi szolgálatának fogadása
- „Bekötött szem” program (toleranciára nevelés diákoknak)

Családok

- gyermekkönyvtári szolgáltatások, játszósarok, társasjáték kölcsönzés
- társasjáték klub
- „Szülők akadémiaja”
- „Családi szombat”
- babaváró biblioterápiás foglalkozás
- „Olvasásra születtem”
- kismama, baba-mama és egyébklubszerű célcsoportot támogató közösségi tevékenységek szervezése
- védőnői előadások

Felnőttek

- a digitális kompetenciák fejlesztése
- plázakönyvtár
- strandkönyvtár a nyaralóknak (helybe vitt szolgáltatások)
- kitelepülés városi rendezvényekre
- állatkerti könyvtár
- kortárs irodalomóra (pl. „Az irodalom visszavág”)

Idősek

- olvasóklub idős embereknek
- internethasználati továbbképzés („Kattints rá, nagy!”)

Oslo Tøyen városrészének gyermek- és ifjúsági könyvtára

- 10-15 éveseknek
- A gyerekek minden döntésbe bevonásra kerülnek
- "meglepő", "rövid, de jó", "állatos", "ezek a könyvek meg fogják változtatni az életed"

Oslo Tøyen városrész – Cegléd Ifjúsági Könyvtár

<http://bit.ly/1UkMyCJ>

<https://www.youtube.com/watch?v=m44d0rhS95g>

CSK WIKI

[Kijelentkezés](#)

 [English](#)

 [Olvasási beállítások](#)

[Szócikkek](#) ▼

[Szócikk beküldése](#) ▼

[Kiadványok](#)

[Kapcsolat](#)

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 2020

Ön itt áll: [Kezdőlap](#)

[Kulturális közösségfejlesztés](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

[Intézmények társadalmiasítása](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

[Közösségfejlesztés - mérés, értékelés](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

[Intézményi önkéntesség](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

[Fogalomtár](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

[Intézményi esélyegyenlőség](#)

[Tovább a kategória szócikkeire.](#) >

LEGRISSEBB LEKTORÁLT SZÓCIKKEK

[A változás mérésének fontossága a közösségfejlesztési folyamatokban](#)

[A közösségi folyamat mérésének fogalma](#)

[A segítség](#)

[Közösségi tér](#)

LEGRISSEBB KÖZÖSSÉGI SZÓCIKKEK

Köszönöm a figyelmet!

Fehér Miklós

igazgató

Országos Széchényi Könyvtár

Könyvtári Intézet

feher.miklos@oszk.hu

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE